

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

по конституционно дело № 6/2009 г. на съдията Румен Янков

Настоящото особено мнение е опит да се тълкува Конституцията и има за цел да докаже, че последните изменения в ЗСВ са противоконституционни. То няма за задача да анализира дали промените са разумни. Квинтесенцията на искането на народните представители да бъдат обявени за противоконституционни някои разпоредби на ЗИДЗСВ е § 111 – „Прокуратурата е правоприемник на активите, пасивите, архива, както и на другите права и задължения на Националната следствена служба от деня на влизането в сила на закона.” Това налага безусловния извод, че в организационен план следствието, което е едно от предвидените в Конституция звена на съдебната власт, е ликвидирано. Въпреки това настоящото решение в частта му, с която се тълкува ясната разпоредба на чл. 128 от Конституцията, показва как разбираема за всички формулировка може да бъде интерпретирана по начин да не бъде разпозната от своите издатели. А. Според чл. 128 от Конституцията следствените органи са в системата на съдебната власт. Вярно е, че на тях е отделена само една разпоредба в сравнение със съда и прокуратурата. Но такава механична сметка едва ли може да бъде основание за качествения извод – нарушена ли е Конституцията. Между другото значи ли, че след като в чл. 127 през 2006 г. са добавени нови алинеи относителната тежест на прокуратурата в звената на съдебната власт се е увеличила? Азбучна истина в конституционализма е, когато орган, предвиден в основния закон, по служебна функция е натоварен да взема самостоятелни решения, трябва да е организационно независим. Става дума за основното правило *in dubio pro reo*, което има пряка връзка с основните човешки права. Такава самостоятелност при взимане на решението не може да бъде гарантирана, ако следствието е организационен придатък на прокуратурата. *Ad absurdum* – и за Сметната палата в Конституцията е отредена една разпоредба. И за нея, както и за следствието е записано, че правомощията и редът на дейност се уреждат със закон. Въпреки това никой и не може да помисли, че този орган ще има възможност да взема независими решения, ако е под егидата да речем на министъра на финансите. В тази връзка чл. 133 от Конституцията, като говори, че организацията и дейността на следствието и статутът на следователите се уреждат със закон, едва ли има предвид със следствието да се постъпи по посочения по-горе § 111. За независимостта на следствието се говори много, и то главно чрез позоваването на процесуалния закон. Но както и друг път е ставало дума, когато е оспорена разпоредба, в случая устройствен закон, не могат да

се черпят аргументи от процесуалния закон. Този подход е недопустим по няколко съображения. На първо място процесуалните и устройствените закони на съдебната власт се менят по-често от сезонни дрехи. На второ място тук трябва да се има предвид кое обосновава промените - това са неуспехите на изпълнителната власт да осигури спазването на обществения ред и спокойствие, което е задължена да върши по силата на чл. 105 от Конституцията. Неуспехите се прикриват с опити да се прехвърлят на съдебната власт, в частност на следствието, всичките неудачи по предотвратяването и разкриване на престъпленията. На трето място с тези закони се нарушава пряко Конституцията. Така за никого от създаването на Конституцията не е имало съмнение, че предварителното разследване трябва да се върши от магистрати, сиреч юристи, назначени от Висшия съдебен съвет. Дали това е най-удачният начин, е отделен въпрос. Но чрез ефемизма „разследващи органи”, вместо, както е казано в Конституцията, следователи, основното разследване се върши от дознатели, назначени от министъра на вътрешните работи. И то по силата на процесуалния закон.Б. И още нещо – в юридическия дискурс Конституционният съдът трябва да си служи по начин да изяснява точния обем и съдържание на понятията, а не да действа от позицията на краен съдник, без дори да се съобразява и със собствената си практика. Изискването за предвидимост на съдебните решения, а оттам и на обществения ред и съображения за съдебен престиж налагат Конституционният съд да се съобразява с тълкувателните си решения.С тълкувателно решение по к.д. № 22/2002 г. въпросът, поставен от прокуратурата, е: „ако се премахва или премества установен държавен орган в друга институция, променя ли се формата на държавно устройство и управление”. На този въпрос тогава съдът е отговорил, че понятието „форма на държавно устройство и управление” трябва да се тълкува разширително. По-нататък е казано, че в обема на това понятие се включват и възложените на тези институции правомощия – в нашия случай съд, прокуратура и следствие, ако се нарушава балансът помежду им. Направен е генералния извод, че промените за това трябва да се извършат от Велико народно събрание. По к.д. № 7/2005 г. е направено отстъпление, че част от промените в Конституцията би могло да се извършат и от Обикновено народно събрание. Но и в двата случая става дума за това, че трябва да бъде променена Конституцията. Тъй че да се цитира тази практика и да се прави обратният извод има за последица решението по настоящото дело вътрешно да се самоотрича.Цитират се и други решения по повод промени в следствието от 1998 г., извършени с тогавашния ЗСВ. Но промените се изразяват главно в преименуването на Националната следствена служба в Специализирана, но ни най-малко е

ликвидирана организационната независимост на следствието. И докато за заинтересуваните по делото страни е допустимо да третират „съда като торба с късмети” и да ползват изрази, извадени въвн от контекста на решенията, това, което прави Конституционният съд по настоящото дело, е недопустимо. В. Първоначалният модел на съдебната власт от 1991 г., заложен в Конституцията, се покрива, с малки изключения, с класическото разделение на властите. Времето е показало, че този модел е съобразен със съдбата на посттоталитарното общество, в което изпълнителната власт поради неизживяни нагласи доминира над останалите власти. Моделът продължава да бъде актуален и в един последващ момент, при който вече няма противостоене между изпълнителна и законодателна власт, а господства партията, която е на власт. Когато тя доминира, духът на парламентаризма умира. При такава обстановка разделение на властите трудно може да бъде осъществено. Но въоръжени с куцата метафора „между властите не може да има китайска стена”, в главата „Съдебна власт” на Конституцията бяха извършени 21 промени, а в разпоредбите на другите власти, като изключим проблемите на евровизацията, не е направена нито една. Тези промени се вършат от удостоени научни работници, които не правят разлика между съдебна власт и разпределение на компетенции. Бедата ще е по-малка, ако това става поради незнание или политически пристрастия - вече става дума за нарушаване на балансите в държавата. Това привидно отклонение от темата в предния абзац е направено, за да покаже, че когато е изчерпан властовият ресурс за промяна на Конституцията, се пристъпва към косвено посягане на нея чрез гласуване на закони, които я нарушават. В заключение: Изпълнителната власт разполага с повече извънлингвистични ресурси (власт) и има привилегирани позиции. Водена от интереса си, тя по-малко е склонна да приеме, че при обсъждането и вземането на решение са налице перспективи, различни от нейните. За жалост тези перспективи не срещат отпор от Конституционния съд, който се е превърнал в йерихонтиева тръба на парламента (разбирай изпълнителната власт).

Председател: **Румен Янков**